

Projekt: Market Power and performance in Swedish Banking
– Sammanfattning

Denna studie har tjänat två syften. Det ena har varit att medelst en empirisk metod försöka fastställa den genomsnittliga konkurrensgraden på den svenska bankmarknaden under senare tid. Det andra har varit att (medelst en modifiering av ovannämnda metodval) fånga upp eventuella skillnader mellan olika kategorier på den svenska bankmarknaden. Båda dessa syften bör ses i ljuset av de nya omvärldsförutsättningar vilka finansbranschen (inkl banksektorn) numera verkar under. Givet dessa förändrade villkor blir förutsägelsen att konkurrensen borde ha skärpts under senare år. För att verifiera detta undertogs en empirisk undersökning innefattande i princip hela den svenska bankmarknaden under perioden 1996-2002. Som metod användes en variant av den sk Bresnahan-Lau (BL) metodiken, applicerad på ett (obalanserat) panel data set. Modellen av ett simultant ekvationssystem, bestående av en härledd utbudsrelation, en kostnadsfunktion samt en funktion som beskriver marknads efterfrågan. Modellen beskriver ett sk Cournotspel där som utgör en av huvudmodellerna vid test av konkurrensgraden på en marknad.

Såväl hypotesen om marginalkostnadsprisättning (dvs. fullständig konkurrens) som hypotesen om fullständig kartell kunde förkastas. Vid en jämförelse med koncentrationen på bankmarknaden indikerar resultaten att marknaden är mer konkurrensutsatt än vad strukturen låter påskina.

Det är fullt tänkbart att de nya omvärldsförutsättningarna har påverkat olika kategorier av banker olika mycket. Exempelvis är det rimligt att tänka sig att segment som ej fordrar lokal marknadskännedom erbjuder lägre inträdeshinder för potentiella nytilträdare. Samtidigt har den nya tekniken pressat kostnaderna där den gjort inträde, vilket ju, ceteris paribus, borde öka marginalerna och locka nytilträdare. För att undersöka om konkurrensutsattheten skilde sig mellan olika kategorier under perioden 1996-2002 gjordes en förnyad undersökning baserad på en alternativ modell. Resultaten indikerar att de största kommersiella bankerna, dvs de fyra stora samt Skandiabanken och Länsförsäkringar bank, skiljde ut sig från övriga genom att operera med klart lägre marginaler än övriga; dessutom med klart lägre marginaler än de marginaler, mätt som avkastning på eget kapital, som banksektorn i Sverige historiskt har uppvisat. Resultaten indikerar också att marginalerna med tiden har pressats som en följd av ett hårdare konkurrenstryck samt att banksektorn generellt sett blivit effektivare under senare år.

Det ligger utanför studiens ram att närmare fastställa exempelvis varför resultaten indikerar att universalbankernas marginaler var så mycket lägre. Det kan tänkas att resultaten delvis förklaras av att de fyra stora bankerna var belastade med stora omstruktureringskostnader under perioden. Dessutom kan dessa ha drabbats i högre utsträckning av börsrasen genom minskade provisionsintäkter. Detta skulle i så fall slå igenom under senare delen av undersökningsperioden. I den mån de nya omvärldsförutsättningarna har spelat in är det dock logiskt att det slagit hårdare mot universalbankernas marginaler, med tanke på att de i betydligt större utsträckning är verksamma inom segment öppna för internationell konkurrens (tjänster riktade mot

storföretag). Flera studier inom bankområdet har visat att enbart hotet om etablering (potentiell konkurrens) kan räcka för att urholka marginalerna substantiellt. Dessa bekräftar också att det är ett problem främst för de stora bankerna. Sedan tillkommer ju effekten av att nichbankerna gjort inbrytningar på segment innefattande enkla tjänster inriktade mot allmänheten, och därmed bidragit till en ökad konkurrensutsatthet inom dessa områden. Sparbankerna å andra sidan verkar på lokala marknader, med mycket hög koncentrationsgrad och med starka band till det lokala näringslivet. Betydelsen av kännedom om lokala förhållanden är därmed rimligtvis stor, vilket innebär höga inträdeshinder på marknaden och stor risk för marknadsmissbruk.